

הלכות פסח כימון תצור

ומפסירי (ז) (ד) במרפכה דיתוקאל ומסמס בפסוק ונתשאני רוח: ב' ימים השני קורין בפרשת (ה) 'קל' (ז) הבכור' עד סוף סדרה, ומפסירי קורא כמו אומול ומפסירי פתחוק מן 'וח' פתחיל קדשו' עד 'למעצת בנגיוותי': ג' יאסור להתענות (ה) (ו) במוצאי חג השבועות: הגה (ז) ואין אוקרים (ו) פתחין (ח) מתחלת ראשיתך סין עד ח' בו דהינו אחר אסור חג (הנהגות מיימני הלכות תפלה ומנהגים). ונהגין לשטח (ו) (ז) עשבים (ט) בשבועות בבית הכנסת והבתים (י) וזכר לשמחת מלך תורה. ונהגין (יא) בקמה מקומות לאכל (יב) מאכלי-

ו לשם ז' אגור בסימן
תורה בלשם רבנו
ישעיהו וכן כתב רבי
יעקב בן סביב דברי
ב דמנוח בדין יעקב
בבבא
זלמנא דאורי

שערי תשובה

שער ה' קצין ט' מ"ש פה: [ו] עשבים. עין בה"ט. וצנן בריי בלשם ספריי לינו
וכתבם נחמא שילי ב' אסר דאזא אף לפי דרך האמת, ע"ש. וצנן לצל סיס ת"צ
שנהגין לומר רוח בשבועות, ואצ"ח בבכ"ש דף קבא קמב השעם, לפי שד"ר הסלף
ע"ה מה שצנן הספ"ח ספלא שנותקים בו וכתבאי שצנן טלח, ומגלת רוח נקמה
לחם דור, ע"ש. וצנן בריי בלשם עוללות אפרים כי הנהגין סת' ודשה לבהכ"ז
בצנן קאלו הקרים נקמה לה' דמנוח, ע"ש:

באר היטב

קורין בשעם העליון שש בשערת הדבורות, ובשפת פדשת יתרו קורין
בשעם המחתון, ואז בשבועות הרי לא תרצח סוף פסוק וקורא הצד"י
בממין, והיה שאר סופי פסוקים או אנתחמא, ובשקורא בשעם המחתון
או קורא לא תרצח הצד"י בפתחיה, ע"ש. וצנן הליק"ט ס"ע. ובס' אור
תורה קמב: הנהגין קורא המחתון ובבבא קורין העליון וכ"כ הוסיב בע"י
בירושלמי פ"ו דשקלים, ע"ש. קמב הש"י ח"ל: מה שנהגין במקדמות אלו

לקרות פסוק ראשון ואח"כ מתחילין אקדמות של לחמה האף ושאם להפסיק וכו', ושמעתי מקרוב שהנהגין וכו' פסוקים לשונם אקדמות קום
שנתחיל הפסוק לבד על ארצות הנהגה, וכן ראוי לנהג בכל הקהלות, גם ביציב פתחם שאומרים ביום שני אחר פסוק ראשון של הפסוק ראוי
לנהג כן, עכ"ל ס"ז. אבל בתשובת שער אפרים ח"א סימן י' האריך למס את המנהג ושאין פס' ב'ד שום אדם לשנות המנהג, וכן חסדים הח"י,
ע"ש וכן חסדים בס' אליה רבה, וצנן שם לצנן אמירת ארבעין פסי מ"ס: (ג) במרפכה. ונהגין להפסיד דוקא גדול וחכם. וכתב אי"ו: ואוקרים
אותו בעמידה: (ד) הבכור. ואם חל בשבת מתחילין עשר תעשר: (ה) במוצאי. מפני כשתל עצרת בשבת הנה יום שבות הקרובות אחר השבת.
והשנים הקרובות בקלאכה באסור חג, ש"א. מ"א. וצנן ודאנהגין: (ו) עשבים. ואם חל ביום א' שושחין בבניית
שבת, סקוריל, אבל המנהג ששושחין ביום, ע"מ. ונהגין ג"כ להעמיד אילנות בבהכ"ז וזכר שדונו על פרות האילן ויהפילו עליהם. וכתבו
האחרונים בלשם שלי"ה: מה שנהגין לחלק עשבים בבהכ"ז לא יחלקו עד אחר תפלת י"ח כדי שיהיה לבד. ואסור להפסיק מבורך שאמר עד אחר
י"ח, עכ"ל. וכתב שמתר לבד על הריס בין הפסוקים, ע"ש. צריך לטבל בערב שבועות. וכל מי שלא לשן בלילה כלל ופסוק בתורה מקבץ לו

באר הגולה

ולא דגושה, ושתי בבות לא תרצח' הם פסוק אסר שלם, וליכך הצד"י
היא נקודה קצין פסוק שש סוף פסוק, וספריי דגושה לפי שכתב 'לא'
היא מטעמה בשעם מפסיק דהינו טפחא, וכן 'לא תנאף' הוא פסוק אחד
שלם וספריי דגושה ותל"ף נקודה קמץ, וכן 'לא תגב' ספריי דגושה.
והשני עשה מאכלי' פסוק אחד ומלא יהיה לך' פסוק שני, ולפי זה הנהגין
של 'פני' הוא בפתח, ושלם סוף פסוק, וכן 'זכור' הוא פסוק אחד ורשע
נמים' הוא פסוק שני, ולפי זה הפס' של תבת 'קל' היא דגושה, לא תרצח'
ולא תנאף' ולא תגב' ולא תענה' הכל פסוק אחד, ולפי זה כל מיידי מהם
רפוחה, והצד"י של 'תרצח' הוא בפתח, וספריי של 'תנאף' היא בקמץ לפי
שש שם אנתחמא. וצנן שני נגידות הוא, שהראשון הוא פסוק לפי הכתוב,
שנתקב כל דבור ודבור בדרשה בקרי עצמו, שמיאכ"ז עד 'לא תשא' היא
פרשה אחת כהנחם דדבור אחד, לכך נצשה קמץ פסוק אחד, וכן מצינו
עד 'לא תרצח', אבל מלא תרצח' עד 'לא תחמד' נקבב בדי פרשיות
התומות וזם די דבורים, לכך נצשה מהם די פסוקים, והשני הוא פסוק אחד
הקרי, שצנן הקריאה אין מלא תרצח' עד 'לא תחמד' אלא פסוק אחד
בלבד, דהינו שאסור להפסיק קריאתו לקרי בתוך אקצע פסוק זה אע"פ
בשקורא בחדרי (שאי אפסור לומר שתבת 'לא תרצח' הוא פסוק בפני עצמו,
שאין לנו בכל התורה פסוק פחות מ'ב' בבות), וצנן ב' ששקוראין בפסוק אחד
הם נקראין בגינה סתמית אומן דהינו בשעם המחתון, וכן מצינו עד לא
השא' ומבכור' עד 'לא תרצח' הן מפסיקים לבסוף פסוקים, לכך הם נקראים
בשעם המחתון שהוא גם צנן נגידה המפסקת אותם שם. וזה תכן שמי
הנהגות. וצנן בשבועות נהגין לקרות בצבור שהראשון דהינו בשעם
העליון, לעשות מכל דבור פסוק אחד, לפי שפ"ביום נהגו עשרת הדבורות.
ובפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן קורין אף בצבור בשעם המחתון. ויש נהגין
לקרות בצבור לעולם בשעם העליון, דהינו אף בפרשת יתרו ובפרשת
ואתחנן, רק תחדי הקורא לעצמו קורא בשני. וזה המצות דברי האחרונים:

השלישי. וקורין הדבורות" בשעם העליון. וצנן בבאר הגולה
שבארמי בארפה: (ד) במרפכה דיתוקאל. ונהגין במקצת
מקומות (ג) שגדול וחסם קורא זאת ההפסדה, וסמך לדרב' ילא
במעשה מרפכה אלא-אס"כ הנה חסם ומבין מדעתו. וגם יש
נוהגין, שכל מי שקורא אותה עם המפסיד בלחש אומר אותה פס'
כן מצמד מפני בכורה: ב' (ה) 'קל' הבכור'. ואם חל בשבת,
שצריכין לקרות יומה, דהא בשבת צריך שבעה קריאות,
(ד) מתחילין 'עשר תעשר': ג' (ו) במוצאי. מפני כשתל עצרת
בשבת הנה יום נביתת הקרובות אחר השבת, והוא קצין יום-טוב
'מ"א]. ולפי טעם זה, באסור חג שאסור ספות מטר להתענות, אכן
מדברי הגר"א משמע דגם שם אין להתענות, וכן מוכח בבית
יוסף: (ז) ואין אוקרים פתחין. וגם (ח) אין מתענים בס"ח:
(ח) מתחלת ראשיתך סין. דמיר (ו) בשני בסין אסר להם
משה לקדשם לתורה, בדרבתיב "אם שמוצ' תשמיע בקלי וישמרתם
את בריית גו", ונאמר-קן מתחיל לשלש ימי הנבילה:
(ט) בשבועות. הנהגין בין שושחין בקריב יום-טוב (ו) או ביום-
טוב גופא. ונאפלו אם אותן עשבים אין ראויין למאכל בהמה, פתח
שחשב עליהן מבעוד יום שרי לטלטלן, כמו שכתב סימן שח
סע"ה כ, ובפס' אם הם עשבים הקריחין. אכן אם חל שבועות
ביום ראשון (ס) אין לשטחן בשבת, פתח שפנחנו לעצור יום-טוב
ואין שבת מכח ליום-טוב, אלא ישטחם ביום-טוב גופא או בקריב
שבת: (י) וזכר לשמחת מלך תורה. שהיו שם עשבים סביב הר'
סיני, בדרבתיב "הצאן והבקר אל ידעו וגו'", כתבו האחרונים:

שער הצינור

(א) אחרונים: (ד) מגן אברתם ושי"א: (ב) מגן אברתם: (ג) מגן אברתם: (ה) שם: (ו) אליה רבה ופריי קמרים, דלא תחזיק: (ז) והבא זה בספרי:

הלכות פסח סימן תצד

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ח]

מקחלת ראשיתך סין¹⁴.

14) ולאחר אסרו חג, מבואר ברמ"א (כאן, ולעיל סי' קלא ס"ז) שאומרים תחנון, אולם במשנב שם (ס"ק ל) כתב שיש מקומות שבהם נוהגים שלא לומר תחנון כל השנה ימים שאחרי שבועות, כיון שיש תשלומין לקרבנות החג כל ימים אלו, וכן כתב בלוח ארץ ישראל (ראש חודש סיון). מאידך, דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"א עמ' סח) שאחרי אסרו חג יש לומר תחנון.

ולדעת הסוברים שאין לומר תחנון בכל שנה הימים שלאחר שבועות, בחוץ לארץ שעושים יום טוב שני, כתב השי"ר בנסת הגדולה (סי' קלא אות יא) שיש מקומות הנוהגים למנות שנה ימים מאחרי יום טוב שני ולכן גם ב"ג בסיון לא אומרים תחנון, ויש הסוברים שיש לומר ביום זה תחנון, והורה הגרש"ז אויערבך (הלכות שלמה שבועות פ"ב סט"ז וארחות הלכה הע' כה) שגם בחוץ לארץ יש לומר תחנון ב"ג סיון, כיון שימי התשלומין לקרבנות נמנים לפי ארץ ישראל, שהיא מקום ההקדשה.

[משנב ס"ק י]

שבעצרת נדונו על פרות האילנות¹⁵ וכו', להעמיד אילנות פתח שלח¹⁶.

15) ותיים המג"א (ס"ק ה) ויתפללו עליהם, וכן הביא השו"ע הרב (סט"ו) את דברי המג"א ויתפללו עליהם, מאידך, הא"ר (ס"ק יב) שהביא את דברי המג"א הנ"ל השמיט את ויתפללו עליהם, וכן המשנב כאן השמיט זאת, ויש להסתפק בכוונתם.

16) ולענין שטיחת עשבים, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' צט) והגרש"ז אויערבך (שלמי מועד שבועות עמ' תנט) שאינו בכלל חוק העמים, ולכן מותר לשוטחם, וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג ספירת העומר וחג השבועות פ"ח הע' 24). מאידך, בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ד סי' יא אות ה) כתב שלדעת הגר"א אין לשטוח אפילו עשבים, וכן הביא בשם הערוך השלחן (סיו), וכן החזו"א והגר"י קניבסקי (שם) שהגו בארץ ישראל שלא לשטוח אפילו עשבים, ואף על פי שסבר הגר"י קניבסקי שעשבים אינם בכלל חוק העמים נראה בקובץ אור ישראל (מאנסי חוברת כ עמ' קלו) שהביא את מנהגי הערות והקדילות השונות בזה.

[משנב ס"ק יא]

עין לקמן בסיקן תרד בפקדון אברהם וימה שפקדונו שם בפקדון פרושה¹⁷.

17) במג"א שם (ס"ק א) כתב בשם המהר"ל (סוף הלכות ימים נוראים) שבשבועות אין להתענות תענית חלום, וכן כתבו החק יעקב (כאן ס"ק ח) והשו"ע הרב (כאן ס"ח). והעיר השו"ת הלכות (סט"ו), שבמשנב שם לא מוזכר דין זה. מאידך, העולת שבת (ס"ק א) והאליה זוטא (סי' רפח ס"ק ג) והקיצור השליה (מסכת שבת דיני תענית חלום בשבת) כתבו שמתענים תענית חלום גם בשבועות, והכף החיים (ס"ק לח) סיים בזה שמי שיש לו חלום תעשה עדיף ואין להתענות, וכן כתב הגרש"ז אויערבך (מנחת שלמה פסחים ח"ב סח, ב). ובטעם הדבר כתב הגרש"ז אויערבך (שם), שהרי הכל מודים בעצרת שבעין ילכס, וביאר רש"י (פסחים סח, ב ד"ה דבעין) שישמח בו במאכל ובמשתה להראות שניח ומקובל יום שניתנה בו התורה, והיינו שאף שהוא עצמו מרגיש עונג בלימודו, מ"מ צריך להתענג במאכל ובמשתה כדי להראות לאחרים שאינם יודעים שהוא מתענג מלימוד התורה, ולכן גם תענית חלום אסורה כי אחרים לא יראו שהוא שמח בתורת ה'.

[משנב ס"ק ט]

וקדין הקדשות¹⁸.

18) והמנהג לעמוד בקריאת עשרת הדברות, כתב בשו"ת הרמב"ם (הוצאת פרימון, סי' מו) שיש למונעו, כיון שיש חשש שיגיעו מזה לידי הפסד באמונה, שיבואו לחשוב שיש יתרון לעשרת הדברות על פני שאר פסוקי התורה.

מאידך, בסידור בית יעקב (ליעב"ץ סדר יום א' של שבועות אות יט) והשערי אפרים (שער ו' סל"ז) והחיד"א (טוב עין סי' יא) כתב שנהגו לעמוד בקריאת עשרת הדברות, ובטעם הדבר כתב החיד"א (שם), שהרי אנו קוראים בכל שבת בתורה ואם כן מוכח שהכל אמת, ומ"מ כיון שעשרת הדברות הן יסוד התורה ונכתבו על גבי הלוחות עצמם, וכשאמרן הקב"ה לכל ישראל החדו כל העם באמירתן, לפיכך עושים איהו וזכר לקום באמירתן, וכן כתב בשו"ת דבר שמואל (אבן, סי' רעו) שבמקום שנהגו כן אין למונע את המנהג, כיון שהכוונה מפורטמת שרוצים לקיים בדרך היסודי כאילו הקבלו את פני השכינה במעמד הגדול והנורא ההוא. וכן הורה הגרש"ז אויערבך (הלכות שלמה תפלה פ"ב ארחות הלכה הע' ל) שבזמננו אין לחוש, כיון שהכל יודעים שאינו אלא לזכר מעמד הר סיני, והוסיף, שהרי עומדים גם בעד קריאות, כגון שירת הים וכיוצא בזה, ולכן אין לחוש.

וכן כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ד סי' כב) והוסיף, שאף על פי שמצד הסברא היה מקום לחוש לתרעומת המינים, מ"מ כיון שלא אירע שהטעו בכך המינים את עמי הארצות, מותר לעשות כן. עוד כתב שם, שגם מי שבא ממקום שלא נהגו לעמוד למקום שנהגו, יעשה כמותם ואל ישנה ממנהג המקום. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (שיעורי מרן הגר"ש אלישיב ברכות יב, א) שהעיקר כדעת הרמב"ם הנ"ל שאין לעמוד, ואף במקום שכל הציבור נעמד, אין לו לעמוד עמהם, כיון שהם עושים שלא כדין.

[משנב ס"ק יז]

וגם עין להקדמות¹⁹.

19) והמנהג בזה, כתב לעיל (סי' תבט ס"ק יד) שלא להתענות בכל אסרו חג.

ואף חתן וכלה ביום חופתם, כתב לקמן (סי' תקעג ס"ק ז) שאינם מתענים באסרו חג.

ואם התענה תענית חלום בשבת (שכתב השו"ע לעיל (סי' רפח ס"ד) שצריך להתענות ביום ראשון על כך שביטל יצתג שבת), וביום ראשון חל אסרו חג, כתב במשנב לעיל (שם ס"ק ט) שרשאי להתענות באסרו חג, כיון שהאיסור להתענות בו הוא רק ממנהג, אמנם, לענין מי שהתענה תענית חלום בחול המועד, כתב לקמן (סי' תקמז ס"ק כו) שטוב שאת התענית על תעניתו יתענה רק אחרי אסרו חג, ולא באסרו חג עצמו.

ותענית שמתענה ביום פטירת אביו או אמו, כתב השו"ע הרב (סי' תבט ס"ו) שאין להתענות באסרו חג.

[משנב ס"ק יז]

וגם עין מתענים בם²⁰.

20) וחתן וכלה ביום חופתם, כתב לקמן (סי' תקעג ס"ק ז) שלדעת המג"א צריכים להתענות בימים אלו, והוסיף, שיש מקילים שבכל הימים שאין אומרים תחנון [מלבד חודש ניסן] אינם צריכים להתענות. והא"א (בוטשאטש, שם ד"ה בדגה"ה) כתב שהמקל אין מונוחים אותו, אבל כבר פשט המנהג בהמג"א הנ"ל, וכן הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פס"ה סל"א) הורה, שמתענים בימים שבין ראש חודש סיון לשבועות.

